

מן התלמוד

סדר מועד,
מסכת פסחים, דף מ"ח

"אלא אפיק הבערה ועייל עצי הקדש,
ואזהרה מהכא: ואשריהם תשרפון באש לא
תעשון כן לה' אלוקיכם".

אפיק - הוצא
עייל - הכנס

ח

הסבר: אסור לשרוף עצים השייכים להקדש, כפי
שנלמד מהפסוק המורה לשרוף עצי אשרה של
עבודה זרה ולא לעשות כך לדברים שבקדושה.

★ | מן ההסטוריה

גלות בבל

כאשר החריב נבוכדנאצר מלך בבל את
בית המקדש הראשון, הוא הגלה את
רוב היהודים שהיו בארץ לבבל. הייתה
זו האחרונה בסדרת הגלויות שהחלה 11
שנים קודם, כאשר הגלה נבוכדנאצר לבבל
את "החרש והמסגר" - בכירי השלטון
והנכבדים שביהודה. הנביא ירמיהו הורה
לגולים לקנות בתים ולהקים משפחות
בבבל, משום שיחלפו שבעים שנה עד
לבניין בית שני. ואכן, כעבור שבעים שנה
כבש כורש מלך פרס את בבל, ונתן רשות
ליהודים היושבים בה לחזור לארץ ולבנות
מחדש את בית המקדש. חלק מיהודי
בבל עלו לארץ בהנהגת זרובבל ויהושע
הכהן הגדול, ואחרים עלו מאוחר יותר עם
עזרא ונחמיה, אולם קהילה יהודית גדולה
המשיכה להתקיים בבבל.

ד"אק טיסו יוצר תמונת-ברית האסירים. תיאור
מסע הגלות. (Wikipedia)

סדר מועד | מסכת פסחים דף מ"ג-מ"ט
פרשת שמות | י"ט-כ"ה בטבת (9-3 לינואר)

דף מ"ג: "מצות עשה שהזמן גרמא"

נשים פטורות מ"מצות עשה שהזמן גרמא", דהיינו שאינן נוהגות כל הזמן. למשל,
מצות תבילין היא רק ביום ולא בלילה, ולכן נשים פטורות ממנה. גם מצות תקיעת
שופר נשים פטורות, מפני שמצוה זו נוהגת בראש השנה בלבד ולא בכל השנה.
אם כך, למה נשים חייבות לאכול מצה בליל הסדר? אמנם יש מצוה לאכול מצה
בליל הסדר, אבל הרי המצוה הזו אינה נוהגת כל השנה, אז אולי שנשים תהיינה
פטורות מהמצוה הזו?

את השאלה הזו שואל התלמוד, ומסביר כך: חכמים למדו מפסיקי התורה, כי כל
מי שאסור לו לאכול חמץ - חייב לאכול מצה בליל הסדר.

מאחר שלכולם אסור לאכול חמץ, גם לגברים וגם לנשים, למיכך הכל חייבים
במצות אכילת מצה, גם הנשים.

דף מ"ד: טעם בשר לא כשר בתוך המרק

במסכת פסחים בדף מ"ד מופיעה הלכה חשובה: אם אדם הכניס בשר לא כשר
לתוך מרק, ואין בכונתו לאכול את הבשר הזה אלא רק שהבשר יתן טעם נוסף
למרק - במקרה כזה לא רק הבשר הטרף בעצמו אסור, אלא גם הטעם שלו אסור.
במרק יש טעם של הבשר הטרף, ולכן אסור יהיה לאכול לא רק את הבשר אלא
גם את המרק, בגלל טעם הבשר שנמצא בו.

דף מ"ה: ספסל של בצק

מהו ספסל של בצק?

בצק שאין אופים אותו, מתביש ולאחר זמן מה הוא הופך להיות קשה מאוד.
לפני שנים רבות מאוד, נהגו לקחת גושים קשים של בצק, לצפות אותם בטיט
ולהשתמש בהם ככיסאות.

לכאורה היינו חושבים
שמכיון שהבצק שממנו
עשו את הכיסאות היה
חמץ, היו חייבים לשרוף
את הכיסאות בשרפת
חמץ.

התלמוד אומר שלא.
חמץ שאינו משמש כדבר
מאכל, אין לו דין של
"חמץ". מאחר שהבצק
הזה צופה בטיט, הוא
כבר אינו משמש כדבר
מאכל, אלא ככיסא או
כספסל, ומותר להשאיר
אותו בפסח בבית.

על המבה

יהדות בבל

הקהילה היהודית בבבל נוסדה על ידי היהודים שהוגלו לשם מיהודה עם חורבן בית ראשון, ונשארו שם גם לאחר הקמת בית שני. בתקופת בית שני ואחריו הלכה יהדות בבל וגדלה, והפכה למרכז רוחני חשוב, בו פעלו הישיבות הגדולות בסורא, פומבדיתא ונהרדעא. בבבל נכתב התלמוד הבבלי, היצירה המרכזית של התורה שבעל פה. לאחר חתימת התלמוד פעלו בבבל הסבוראים והגאונים. במאה ה-11 החל מצבם של יהודי בבל להידרדר, ויהודים רבים עזבו את המקום, עד לסגירת הישיבות וביטול מוסד הגאונות. הקהילה היהודית בבבל המשיכה להתקיים עד הקמת מדינת ישראל, כאשר אז עלו מרבית היהודים לארץ במבצע עזרא ונחמיה, ואחרים עזבו מאוחר יותר, עד שהקהילה להתקיים.

רבנים בבגדאד 1906 (Wikipedia)

מתפללים

לפניכם אירוע שעורר דיון משפחתי סוער:

יהודה הגיע לבית הכנסת לתפילה, שלאחריה רצה לנסוע לבקר את חבריו אותם לא ראה זמן רב, אלא שאז גילה שאין לו כסף מזומן ולכן לא יוכל לעלות לאוטובוס. יהודה הסתכל וראה בבית הכנסת קופת צדקה. הוא חשב לעצמו: אקח עכשיו כסף מקופת הצדקה כדי שאוכל לנסוע, ובימים הקרובים אמצא דרך להחזיר את הכסף לבית הכנסת ולקופת הצדקה.

מצד שני:

לאף אחד אין רשות וסמכות לפתוח לבד את קופת הצדקה ולקחת ממנה כסף בלי אישור של הממונים על הקופה, ולכן עם כל הצער, ליהודה אסור לגעת בקופת הצדקה ללא רשות מראש, גם אם בכוונתו להחזיר אח"כ את הכסף.

מצד אחד:

יהודה לא רוצה לגזול את הכסף, אלא רק לקחת אותו עכשיו כהלואה לצורך הנסיעה, ובהזדמנות קרובה הוא יחזיר את הכסף לקופת הצדקה.

וא...?
עצתכם?

אם גם אתם נתקלתם בדילמה ו'התפללתם' עליה אתם מוזמנים לשותף אותנו ואולי היא תתפרסם אצלנו בעלון. ניתן לשלוח למייל talmudisraeli@medison.co.il תחת הנושא "דילמה" עם שם משפחה ועיר מגורים

מי אני?

א. ייסדתי את הממלכה הפרסית והייתי מלכה הראשון בשנת 560 לפני הספירה.

ב. הצהרתי בשנת 538 לפני הספירה כי מותר לכל היהודים שגלו מארצם לבבל עם חורבן בית ראשון לשמור על דתם ולשוב לארצם.

ג. בזכות ההצהרה שלי החל תהליך שיבה לארץ ישראל שבסופו נבנה בית המקדש השני.

אֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

חמד של מושג

מינהל החינוך הדתי
הפיקוח על הוראת תלמוד ותושבע"פ

"חבר"

ישנו מושג ומעמד בהלכה שנקרא - "חבר". הביטוי "חבר" המופיע בתלמוד ובהלכה פירושו אדם נאמן וירא שמים, שאפשר לסמוך עליו בעניני איסורים והלכות. למשל, אם נמצאו פירות בביתו של אדם שנפטר, ואיננו יודעים האם מותר לנו להשתמש בפירות והאם הופרשו מהם תרומות ומעשרות - אם אנו מכירים באותו אדם שהוא "חבר", אזי אפשר לסמוך עליו שכל המאכלים בביתו מעושרים, כי "חזקה על חבר שאינו מוציא דבר שאינו מתוקן מתחת ידו", כדי שלא יפלו באכילת טבל. הרמב"ם בפרושו למשנה במסכת דמאי, מסביר שחברות של תלמידי חכמים היא חברות נאמנה לשם שמים, ולפיכך הם מכונים "חברים".

מספר
מאות

לער
(מיליון)

4260	3930	3880	3828	3728	3408	3340	2934	2883	2448	2448	2238	1948	0		
495 חתימת התלמוד	רבי יהודה הנשיא	רבי עקיבא	חורבן ביהמ"ק 2-	הלל הזקן	352- הקמת ביהמ"ק 2-	422- חורבן ביהמ"ק 1- ו-1 גלות בבל	חונת ביהמ"ק 1-	שלמה המלך	דוד המלך	מתן תורה	אפרים ומנשה	1311- יציאת מצרים	1521- בניי במצרים	1812- אברהם אבינו	3760- בריאת העולם

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

התבוננו היטב בציור וענו על השאלות הבאות:

- 1 מי האיש המצויר בציור ומה הוא מצהיר?
- 2 מיהם שני האנשים בציור ולאן הם הולכים?
- 3 באיזו שנה מתרחש האירוע שבציור?
- 4 שני פרטים בציור לא הגיוניים - מהם?

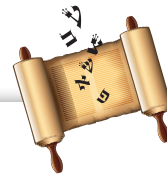
מי אני? | מי אני?

- א. אחד מאיתנו נקרא "הסופר", ושם אביו של השני נקרא חֲכֵלָה.
- ב. על "הסופר" נאמר שראוי הייתה התורה להינתן על ידו.
- ג. על שמו של השני יש יישוב ליד העיר שוהם.
- ד. שנינו היינו מנהיגים יהודיים שהובלנו את תהליך שיבת ציון לקראת בניית בית המקדש השני.

יִשְׂרָאֵל לֹא מִשְׁטַח לְסוּמָא אֲנִי

5780 ה'תש"פ	5778 ה'תשע"ח	5727 ה'תשכ"ז	5708 ה'תש"ח	5707 ה'תש"ז	5699 ה'תרצ"ט	5657 ה'תר"ץ	5323 ה'רמ"ח	5260 ה'ת"ס	5258 ה'תשנ"ח	4900 ה'רמ"ב	4800 רש"י	4650 רבי סעדיה גאון	4260 ימי הביניים
2019 שנת סיום הש"ס ללומי הדף היומי	2017 70 שנה למדינה	1969 הרב אריה לזין	1948 הקמת המדינה	1947 מלחמת העצמאות	1939 שוואה	1897 הרצל	רבי יוסף קארו	1500 העת החדשה	1492 גירוש ספרד	הרמב"ם	רש"י	רבי סעדיה גאון	510 ימי הביניים תקופת הראשונים

דבר תורה

המחזה הראשון אותו ראה משה ובו מתגלה אליו ה' הוא מראה הסנה.

מה מסמל מראה זה ומה הוא בא לבטא?

הסנה הוא צמח יבש הגדל במדבר. כשמסתכלים על הסנה מבחוץ - אין בו שום ייחודיות ושום יופי, הוא קוצני מאוד ולא מועיל כמעט כלום. ובכל זאת, דווקא בתוכו וממנו מתגלה ה'. דווקא שם בתוך הסנה בוערת האש: "בלבת האש". גם כשבחוץ קשה ולא טוב, גם כשיבש, קוצני ויש ייסורים ודברים רעים - בתוך פנימה תמיד יוקדת אש אלוקית שמחיה ומשגיחה על הכל.

על כן הסנה הוא המראה הראשון דרכו מתגלה ה' אל משה, ומלמדו כי בתוך שיעבוד מצרים - גם שם הא-ל מסתתר.

סדר מועד | מסכת פסחים, דפים מ"ו - מ"ט

דף מ"ו: "בצק חרש"

מהו "בצק חרש"? כְּאִשֶּׁר לָשִׁים בָּצֵק וּמְנִיחִים אוֹתוֹ כֶּךָ וְאֵין אוֹפִים אוֹתוֹ, הוּא מְחֻמָּץ וְהוֹפֵךְ ל"חֻמץ". **אִם יֵשׁ בָּצֵק שֶׁלֹּא אָפוּ אוֹתוֹ מִיד אַחֲרֵי שֶׁלָּשׁוּ אוֹתוֹ, וְעָכְשִׁיו אֵין יוֹדְעִים אִם הַבָּצֵק כָּבֵד הַפֶּה "חֻמץ", או שֶׁעֲדִין אֵינוֹ חֻמץ, הַבָּצֵק הַזֶּה נִקְרָא "בָּצֵק חֲרָשׁ".** כְּמוֹ שֶׁכֶּאֱשֶׁר מְדַבְּרִים עִם אָדָם חֲרָשׁ שְׁאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ, לֹא תִמִּיד יוֹדְעִים אִם הוּא שׁוֹמֵעַ אֶת מַה שֶׁמְדַבְּרִים אֵלָיו, כֶּךָ גַּם הַבָּצֵק הַזֶּה, אֲנַחְנוּ מְסַתְּכִים עָלָיו, אֲבָל אֲנַחְנוּ לֹא יוֹכִלִים לְדַעַת אִם הוּא הַפֶּה לְחֻמץ. **מֵה הֵדִין שֶׁל "בָּצֵק חֲרָשׁ"? עַל פִּי הַתִּלְמוּד אִם לֹא עֲבָרוּ שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה יָדְיוֹת מֵאֵז שֶׁלָּשׁוּ אוֹתוֹ, אֵין צָרִיךְ לְחַשׁוֹשׁ שֶׁהַפֶּה לְחֻמץ.**

דף מ"ז: קורבן "שתי הלחם"

בשבתות, בראשי חודשים ובחגים, היו מקריבים בבית המקדש קורבן "מוסף". קורבן "מוסף" הוא קורבן נוסף, שנוסף על הקורבנות שמקריבים בכל יום בבית המקדש. בחג השבועות היה קורבן מיוחד, קורבן "שתי הלחם". אִפּוּ שְׁנֵי לֶחֶמִים, וְהַכֹּהֲנִים הָיוּ מְנִיפִים אֶת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם עִם שְׁנֵי כַּבָּשִׁים. בְּדֶךָ זֶה לּוֹמְדִים, שְׁאֵת "שְׁתֵּי הַלֶּחֶם" לֹא אָפוּ בְּחַג הַשְּׁבִעוֹת אֶלָּא בְּעֶרֶב חַג הַשְּׁבִעוֹת.

מדוע לא אָפוּ אוֹתָם בְּחַג עֲצֻמוֹ? הֲרֵי מוֹתֵר לְבַשֵּׁל בְּיוֹם טוֹב כֹּל מֵה שְׁצָרִיךְ בְּשִׁבִּיל יוֹם טוֹב?

הַתִּלְמוּד עוֹנֶה עַל כֶּךָ כִּי בְּיוֹם טוֹב מוֹתֵר לְבַשֵּׁל עֲבוּר מֵה שְׁדָרוּשׁ לְבִנֵּי אָדָם, אֲךָ לֹא עֲבוּר מֵה שְׁדָרוּשׁ ל"גְבוּהָ". כְּלוּמֹר, לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ שְׁהוּא שִׁיךְ ל"גְבוּהָ", לִקְב"ה.

דף מ"ח: לישת הבצק

במאפית מצות אין מניחים לבצק לנוח אפילו רגע אחד. כל הזמן לשים אותו והופכים אותו. החשש הגדול של האנשים שעובדים במאפית המצות הוא, שהבצק יהפוך לחמץ, לכן לא נותנים לו לנוח, אפילו רגע אחד, כי בצק שפך הזמן לשים אותו, אינו יכול להחמץ. עוד אומר התלמוד שצריך להיזהר לא להכין בבת אחת בצק בכמות גדולה, אלא יש להכין בכל פעם כמות קטנה של בצק, זאת מפני שקשה מאוד ללוש בצק גדול מכל הצדדים. כְּאִשֶּׁר הַבָּצֵק גָדוֹל, לָשִׁים אוֹתוֹ בְּצֵד אֶחָד וּבִגְיָנִתִּים הַצֵּד הַשֵּׁנִי עֲלוּל לְהִחְמֹץ! לְמִיכָה, מְכִינִים כְּמוֹת קִטְנָה שֶׁל בָּצֵק.

דף מ"ט: ביעור חמץ בשבת

בערב פסח מבערים את החמץ, מכלים אותו, שורפים אותו. פִּיצֵד יֵשׁ לְנֶהוּג כֶּאֱשֶׁר לֵיל הַסֵּדֶר חָל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת? כְּמוֹכֵן שְׂאִי אֶפְשָׁר לְשַׂרֹּף בְּשַׁבָּת בְּבּוֹקֵר אֶת הַחֻמץ, שֶׁהֲרֵי בְּשַׁבָּת אֲסוּר לְהַבְעִיר מֵאוּמָה.

אִם כֵּן, מֵה עוֹשִׂים? רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר, שְׂאֵת כָּל הַחֻמץ צָרִיךְ לְשַׂרֹּף בְּיוֹם שִׁישִׁי וּלְשַׁבָּת יֵשׁ לְהַשְׁאִיר אֶךְ וְרַק אֶת הַחֻמץ שְׁצָרִיךְ לְאָכֹל בְּסֻעֻדוֹת שַׁבָּת.

חידה!

למדנו בעלון על שריפת החמץ. זהו את האישים הבאים בתנ"ך שהיו קשורים לאש:

1. מתו כי הקריבו אש זרה

2. התפלל עד שירדה אש מהשמים

3. ראה שיח בוער באש ולא נשרף

4. יצאו בחיים מתוך כבשן האש

(שְׁמוֹנֶה עָשָׂר אֲנָשִׁים וְשִׁנְיָהוּ) (שְׁמוֹנֶה עָשָׂר אֲנָשִׁים וְשִׁנְיָהוּ)

שאלות השבוע

1. למה נשים לא מניחות תפילין?

2. מה מותר לעשות עבור בני אדם ולא עבור הקב"ה?

3. באיזה מקרה צריך לשרוף את החמץ עוד לפני ערב פסח?

בין הפותרים נכונה תיער הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בפרס איכותי. את התשובות יש לשלוח עד יום רביעי שלאחר השבת של אותו עלון עד השעה 14:00, למייל talmudhagrala@medison.co.il יש לצייין את מס' העלון עליו אתם עונים.* בכפוף ראה חשבון

